

Sygn. akt III AUa 562/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Lena Jachimowska
Sędziowie	SSO del. Gabriela Pietrzyk - Cyrbus (spr.) SSA Antonina Grymel
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2012r. w Katowicach
sprawy z odwołania M. K. (M. K.)
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.
o emeryturę
na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.
od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w Częstochowie
z dnia 16 stycznia 2012r. sygn. akt IV U 861/11

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie przed Sądem Okręgowym – Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie, poczynając od rozprawy z dnia 14 listopada 2011r. i przekazuje sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

/-/SSO del.G.Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA L.Jachimowska /-/SSA A.Grymel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 562/12

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. decyzją
z dnia 29 grudnia 2010r., wydaną w odpowiedzi na wniosek M. K. z dnia 1 września 2010r. odmówił przyznania mu
prawa

do emerytury w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z uwagi na fakt, iż nie wykazał on 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

M. K. w odwołaniu od decyzji wniósł o jej uchylenie

w całości i zaliczenie okresu zatrudnienia w Zakładzie (...) oraz w spółce (...) do pracy w warunkach szczególnych. Wniósł także o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie

i powołał się przy tym na okoliczności przywołane w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Częstochowie wyrokiem z dnia 16 stycznia 2012r. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał M. K. prawo do emerytury od dnia 1 kwietnia 2011 roku, zasądzając jednocześnie na jego rzecz w punkcie 2 wyroku kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd I instancji ustalił, iż M. K. urodził się (...), wniosek o emeryturę złożył w dniu 20 kwietnia 2011r.

Począwszy od 24 kwietnia 1974r. był pracownikiem (...) w C.; zakład ten następnie ulegał przekształceniom i zmianom własnościowym, przyjmując kolejno nazwy: (...) Przedsiębiorstwa (...), (...) oraz spółki akcyjnej (...). Pracę w spółce ubezpieczony zakończył z dniem 31 marca 2011r. W całym powyższym okresie M. K. pracował stale i w pełnym wymiarze jako maszynista zespołu maszyn do wytwarzania mas bitumicznych, a zakres i charakter jego pracy się nie zmieniał.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności Sąd Okręgowy stwierdził,

iż ubezpieczony spełnił, poczynając od dnia 1 kwietnia 2011r., warunki do nabycia prawa do emerytury z mocy art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

i z tych względów orzekł jak w sentencji – na podstawie treści art. 477¹⁴

§ 2 kpc.

Sąd I instancji odmówił dopuszczenia do udziału w sprawie

w charakterze pełnomocników organu rentowego pracownikom Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C., którym udzielono pełnomocnictwa na podstawie art. 87 § 2 kpc. Wskazał przy tym, iż organ rentowy jest jednostką właściwą do wydawania decyzji w sprawach świadczeń – z mocy § 8 i § 10 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 stycznia 2011r. w sprawie nadania statutu Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych /Dz. U. nr 18, poz.93/. Dyrektor Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych może udzielić pełnomocnictwa procesowego do zastępstwa procesowego w postępowaniu sądowym

w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, ale tylko radcy prawnemu lub adwokatowi. Pracownik może być pełnomocnikiem, ale wyłącznie przedsiębiorcy lub osoby prawnej. Skoro zatem organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest przedsiębiorcą oraz nie posiada osobowości prawnej, to dyrektor Oddziału nie mógł udzielić pełnomocnictwa procesowego swoim pracownikom, mimo iż Oddział posiada status strony w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych na podstawie treści art. 460 § 1 kpc. w związku z art. 476 § 4 kpc.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C..

Organ rentowy zaskarżył wyrok w całości i zarzucił mu naruszenie przepisów prawa procesowego, a to art. 379 pkt 5 kpc, gdyż strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw, poprzez niedopuszczenie do udziału w sprawie pracownika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, co doprowadziło do niewyjaśnienia wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia, tj. ustalenia, czy ubezpieczony faktycznie pracował przy wytwarzaniu mas bitumicznych w warunkach szczególnych, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, co stanowi warunek przyznania prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia

17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Wskazując na podane zarzuty apelacji, na podstawie art. 386 § 2 kpc organ rentowy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i zniesienie postępowania w zakresie objętym nieważnością oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska organ rentowy wskazał, iż na rozprawie w dniu 14 listopada 2011r. był obecny pełnomocnik organu rentowego nie będący pełnomocnikiem wymienionym w art. 87 § 1 kpc lecz pracownikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C., i wniósł o dopuszczenie go do udziału w sprawie, jednakże zgodnie z postanowieniem Sądu nie został dopuszczony do reprezentowania organu rentowego.

Organ rentowy powołał się na okoliczność, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną. Prezes Zakładu jako jego organ może upoważnić pracowników Zakładu i inne osoby do reprezentowania Zakładu w określonym przez niego zakresie, z prawem udzielania dalszych pełnomocnictw. Prezes Zakładu, jako organ osoby prawnej, udzielił stosownego pełnomocnictwa w dniu 6 marca 2008r. nr 132/DPL/2008; na jego podstawie dyrektor Oddziału udzielił dalszego pełnomocnictwa pracownikom zatrudnionym w Oddziale Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w C..

Organ rentowy podniósł nadto, iż zdolność sądowa poszczególnych oddziałów osoby prawnej stanowi wyraz jej prawa do działania w procesie, na równych zasadach z innymi osobami prawnymi, tyle że poprzez swoje jednostki organizacyjne, powołane i reprezentowane na podstawie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i statutu Zakładu.

Zatem Sąd I instancji wydał nieprawidłowe postanowienie o niedopuszczeniu do udziału w sprawie pełnomocnika organu rentowego na podstawie art. 87 § 2 kpc.

Z tych względów w niniejszej sprawie zachodzi nieważność postępowania, powodująca konieczność zniesienia postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Zaskarżony wyrok nie mógł się ostać.

Pełnomocnik organu rentowego – nie będący pełnomocnikiem ustanowionym w trybie art. 87 § 1 kpc lecz pracownikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, był obecny na rozprawie w dniu 14 listopada 2011r. i 16 stycznia 2012r., każdorazowo wnosząc o dopuszczenie go do udziału w sprawie.

Sąd Okręgowy postanowił jednakże o niedopuszczeniu do reprezentowania Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w C.; organ rentowy został zatem pozbawiony możliwości obrony swoich praw.

Wypada tu przywołać uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2012r. do sprawy III UZP 3/11, gdzie Sąd ten wskazał, iż pracownik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie będący radcą prawnym, wykonujący pracę w Oddziale Zakładu, może być pełnomocnikiem tego Oddziału w sprawach odwołań od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (art. 87 § 2 zdanie 1 kpc).

Natomiast zawarte w art. 379 pkt 5 kpc pojęcie pozbawienia strony możliwości obrony swoich praw definiowane jest w judykaturze jako sytuacja, gdy na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących wynikiem

naruszenia konkretnych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, których nie można było usunąć do momentu wydania orzeczenia w danej instancji, strona nie mogła brać

i nie brała udziału w postępowaniu lub w istotnej jego części, ani osobiście ani za pośrednictwem swojego pełnomocnika procesowego, przedstawiciela ustawowego bądź kuratora i to bez względu na to, czy opisane pozbawienie strony możliwości działania mogło mieć wpływ na rozstrzygnięcie sporu (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1974r.,

II CR 155/74, OSPIKA1975, nr 3, poz. 66; z dnia 17 października 2003r., IV CK 76/02, LEX nr 602283; z dnia 07 października 2009r. III CSK 35/09, LEX nr 572042; z dnia 08 października 2009r., IICSK 156/09, LEX nr 603262; z dnia 3 lutego 2010r., II CSK 404/09, LEX nr 590206; z dnia 15 lipca 2010r., IV CSK 84/10, LEX nr 621352).

Nieważność postępowania w rozumieniu powyższego unormowania, analizowana z punktu widzenia działań pełnomocnika strony, zachodzi wtedy, gdy w następstwie uchybień proceduralnych sądu pełnomocnik jest faktycznie pozbawiony możliwości udziału w procesie, na przykład wskutek niezawiadomienia go o terminie rozprawy, czy przeprowadzenia rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku mimo złożenia przez pełnomocnika wniosku o jej odroczenie i bez rozpoznania tego wniosku (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2008r., IV CSK 539/07, LEX nr 371829 i z dnia 04 lipca 2008r., I CSK 20/08).

W wyjątkowych sytuacjach za pozbawienie strony możliwości obrony swych praw uważa się oddalenie jej wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2002r.,

II CKN 399/01). Natomiast przez pryzmat komentowanej normy prawnej nie podlegają ocenie żadne właściwości osobiste samego pełnomocnika. Nie ma zatem podstaw do dopatrywania się nieważności postępowania z mocy tego przepisu, gdy strona ustanowiła pełnomocnika, a ten w ocenie Sądu mógłby lepiej reprezentować jej interesy, co rodziłoby prawo i obowiązek Sądu ingerowania w dokonany wybór pełnomocnika.

Nie ulega zatem wątpliwości, że na skutek opisanej wyżej wadliwości procesowej Sądu I instancji, organ rentowy nie mógł brać i nie brał udziału w istotnej części postępowania objętego posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę w dniu 14 listopada 2011r. i 16 stycznia 2012r.

Zgodnie z treścią art. 378 § 1 kpc Sąd II instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, biorąc z urzędu pod uwagę nieważność postępowania, zatem w granicach tych z urzędu bada również naruszenie przepisów procesowych dotyczących interesów strony przeciwnej, jeżeli uchybienie to prowadziło do nieważności postępowania. Jak to wskazuje Sąd Najwyższy – rygory procesowe nakładane przez Kodeks postępowania cywilnego są ustanawiane nie tylko dla ochrony praw i interesów procesowych konkretnych stron, lecz ich przestrzeganie powinno służyć w wymiarze ogólnym zarówno stronom, jak i interesowi wymiaru sprawiedliwości (por. uzasadnienie uchwały 7 sędziów Sądu najwyższego z dnia 8 lipca 2008r., III CZP 154/07, OSNCP 2008r., z. 12. poz. 133).

Faktem jest, iż pracownik organu rentowego był obecny na pierwszej rozprawie, wyznaczonej przez Sąd I instancji na dzień

8 sierpnia 2011r. i aktywnie w niej uczestniczył, zajmując stanowisko w sprawie. Na tej rozprawie Sąd dopuścił i przeprowadził dowody w postaci zeznań stających świadków. Na kolejnych rozprawach, wyznaczonych na dzień 14 listopada 2011r. i 16 stycznia 2012r., w trakcie których Sąd Okręgowy dopuścił i przeprowadził dowód z akt organu rentowego, a także akt osobowych ubezpieczonego oraz akt rentowych zeznających w sprawie świadków, organ rentowy nie był prawidłowo reprezentowany, mimo prawidłowego zgłoszenia się pełnomocnika do udziału w sprawie.

Zatem Sąd II instancji był zmuszony, na mocy art. 379 pkt 5

w zw. z art. 386 § 2 kpc, orzec jak w sentencji, uchylając zaskarżony wyrok i znosząc postępowanie przed Sądem Okręgowym - Sądem Pracy

i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie, poczynając od rozprawy

z dnia 14 listopada i przekazać sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Nie wdając się przy tym w ocenę merytoryczną postępowania przeprowadzonego przez Sąd I instancji do dnia rozprawy w dniu

14 listopada 2011r., należy przedstawić temu Sądowi sugestię odnośnie rozważenia możliwości przeprowadzenia dowodu /oczywiście ewentualnie innych wskazanych przez strony/ z zeznań ubezpieczonego, celem ustalenia czy spełnia on wszelkie warunki niezbędne do określenia uprawnień emerytalnych z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

SSO del. G.Pietrzyk–Cyrbus SSA L.Jachimowska SSA A.Grymel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek